

**KIRGIZİSTAN-TÜRKİYE MANAS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKOLOJİ ANABİLİM DALI**

**VASFÎ
DÎVÂN**

[Metin-Çeviri-Açıklamalar-Dizin]

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Pelin ÜNLÜLER ARABACI
1150Y02019**

BİŞKEK 2015

KIRGIZİSTAN-TÜRKİYE MANAS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKOLOJİ ANABİLİM DALI

VASFÎ
DÎVÂN

[Metin-Çeviri-Açıklamalar-Dizin]

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Pelin ÜNLÜLER ARABACI
1150Y02019

Danışman
Doç. Dr. Hakan TAŞ

BİŞKEK 2015

ÖZ

Yazar	: Pelin ÜNLÜLER ARABACI
Üniversite	: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi
Anabilim Dalı	: Türkoloji
Bilim Dalı	: Edebiyat
Tezin Niteliği	: Yüksek Lisans
Sayfa Sayısı	: xvii+315
Mezuniyet Tarihi	:
Tez Danışmanı	: Doç. Dr. Hakan TAŞ

VASFÎ DÎVÂN [Metin-Çeviri-Açıklamalar-Dizin]

Vasfî Dîvân [Metin-Çeviri-Açıklamalar-Dizin] adlı tez çalışmamızın konusu; Vasfî mahlasını kullanarak şiirlerini kaleme alan, şiirlerinde döneminin şiir geleneğini yansıtan, beyitlerinde Türkçe kelime, deyim ve vecizeleri kullanan, Klasik edebiyatla ilgili kaynaklarda gerçek adı belirtilmeyen, XVI. yüzyıl şairi Vasfî'ye ait olan “Dîvân”dır.

Vasfî'nin hayatı, edebî kişiliği ve tek eseri olan “Dîvân”ının incelendiği tez çalışması dört bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölüm “Vasfî'nin Hayatı ve Edebî Kişiliği” adını taşımaktadır. Bu bölümde XVI. yüzyıl şairi olan Vasfî'nin hayatı ve edebî kişiliği hem kaynaklardan hem de kendi beyitlerinden yola çıkılarak incelenmiştir.

İkinci bölüm “Metin ve Çeviri” adlı bölümdür. Bu bölümde *Dîvân*'daki şiirlerin çeviri yazılı metni ve günümüz Türkçesiyle nesre çevirisi yer almaktadır. Bu bölüm hazırlanırken; Mehmed Çavuşoğlu tarafından çeşitli mecmua ve mikrofilmlerin incelenmesi sonucunda oluşturulmuş ve 1980 yılında da yayımlanmış “Vasfî Dîvân Tenkidli Basım” adlı eser temel alınmıştır. Bu eserdeki beyitler yeniden gözden geçirilerek transkripsiyonu düzenlenmiş, eksikler giderilmiş, bu eserde yer almayan bir adet şiiri eklenmiş; toplamda 10 kaside, 2 musammat, 102 gazel ve 4 kıta sözlük ve Klasik edebiyatla ilgili diğer kaynakların yardımıyla en anlaşılabilir şekilde günümüz Türkçesiyle nesre aktarılmıştır.

Üçüncü bölüm “Açıklamalar” başlığını taşımakla beraber bu bölümde beyitlerin günümüz Türkçesine aktarımı gerçekleştirilirken açıklanmasının gerekli olduğu düşünülen 36 adet mazmun, kavram ve söz gruplarının örnek beyitler yoluyla açıklamaları alfabetik bir sıralama içinde yapılmıştır.

Dördüncü bölüm “Dizin” adlı bölümdür. Bu bölümde öncelikle üçüncü bölümde açıklanan mazmun, kavram ve söz gruplarının dizini yer almaktadır. Daha sonra Vasfî

Divan’ında geçen kelimelerin gramer özellikleri incelenerek hazırlanmış alfabetik dizin bulunmaktadır.

Dört bölümden oluřan bu çalıřmada döneminde fazla bir ne sahip olmayan, hacimli bir divanı bulunmayan, teknik bakımdan kusurlu olsa da ince bir hayal gücüne sahip olan řair Vasfî ve Dîvân’ı incelenmiştir. Dönemin řiir geleneđine bađlı Vasfî, Necati Bey sonrası Türkçe söz ve anlam zenginliklerini řiirlerinde kullanmış bir řair olarak dönemin diđer řairleri gibi ortak mazmun ve kavramlara da divanında yer vermiştir. Hazırlanan bu çalıřma ile Vasfî’nin bu özellikleri ortaya konulmaya, beyitlerinin günümüz Türkçesiyle nesre çevrilerek řairin daha kolay bir biçimde anlařılmasına, dönemin dil ve üslup özelliklerinin kavranılmasına çalıřılmıştır. Böylelikle Klasik edebiyat üzerine çalıřma yapacak arařtırcılar; döneminde fazla bir ne kavuřmamış Vasfî’nin beyitlerinden yararlanarak řairi, řairin řiir anlayıřını, Klasik edebiyattaki yerini ve XVI. yüzyılın Klasik řiirini daha iyi kavrayacak ve zmseyecektir.

Anahtar Kelimeler: Vasfî, Dîvân, Nesre eviri, Açıklamalar, Dizin

МАЗМУНУ

Автор	: Пелин ҮНЛҮЛЕР АРАБАЖЫ
Университет	: Кыргыз-Түрк «Манас» университети
Бөлүмү	: Түркология
Илимий багыты	: Адабият
Диссертациянын түрү	: Магистратура
Диссертациянын бети	: xvii+315
Окууну аяктаган дата	:
Илимий жетекчи	: Доц. Др. Хакан Таш

ВАСФИ ДИВАН

[текст-котормо-баяндамалар-индекс]

Диссертациялык ишибиз **Васфи Диваны [текст-котормо-баяндамалар-индекс]** деп аталып; Васфи деген ылакап атты колдонуп ырларды жараткан, өзүнүн ырларында доорунун ыр салтын чагылдырган, ыр саптарында түрк көркөм сөз каражаттарын, фразеологизм жана өтмө маанилерди колдонуу менен бирге, сөз берметтерин калтырган акын. Ал классикалык адабиятка тийиштүү булактарда чын атын жазбай, XVI кылымдын маанилүү акындарынын бири Васфинин маанилүү эмгеги Диван болуп эсептелет.

Васфинин өмүр баяны, адабиятта алган орду жана бизге жеткен жалгыз чыгармасы болгон «Дивандын» изилдениши бул диссертациялык ишибиздин төрт бабында чагылдырылган.

Биринчи бап “Васфинин өмүр баяны жана адабиятта алган орду” деп аталат. Бул бөлүмдө XVI кылымдын акыны болгон Васфинин өмүр баяны жана адабиятта алган орду тууралуу маалыматтар жазылган.

Экинчи бап “Текст жана котормо” деп аталат. Бул бөлүмдө *Дивандагы* ырлардын котормосу жазылган текст жана бүгүнкү күндөгү түрк тили менен кара сөз түрүндө жазылган. Бул бап жазылып жатканда Мехмет Чавушоглу тарабынан түрдүү адабий булактар жана кыска метраждуу фильмдерди иликтөөнүн натыйжасында алынган жана 1980-жылы жарыкка чыккан “Васфи Диван сын-пикирдүү басым” деп аталган чыгармага таянып даярдалган. Бул чыгармадагы ыр саптары кайрадан иликтөөгө алынып транскрипциясы жазылган, кемчиликтер жоюлган, бул чыгармада жазылбай калган бир ыр да кошулган; жалпысынан 10 касыйда, 2 мусаммат, 102 казал жана 4 куплет/кыта сөздүк жана классикалык

адабият менен байланыштуу башка адабияттардын жардамы менен абдан жеңил түшүнүүгө мүмкүн болгон бүгүнкү күндөгү түрк тилине которулган.

Үчүнчү бап “баяндамалар” деп аталып, ал бөлүмдөрдө ыр саптарынын бүгүнкү күндөгү түрк тили менен жазылып жаткан учурда зарыл деп табылган 36 даана мазмун, түшүнүк жана сөз топтору мисал куплеттери жолу менен баяндамалар алфавиттик кезек менен тизмектелген.

Төртүнчү бап “индекс” деп аталат. Бул бөлүмдө алды менен үчүнчү бөлүмдө баяндамалар берилген мазмун, түшүнүк жана сөз топторунун түшүндүрмөлөрү орун алган. Андан кийин Васфинин Диванында жазылган сөздөрдүн грамматикалык өзгөчөлүктөрү иликтенип алфавиттик кезек менен тизмектелген.

Төрт бөлүмдөн турган бул диссертациялык ишибиз өз доорунда ашыкча популярдуулукка ээ болбогон, өтө көлөмдүү ыр жыйнактары жаратпаган, техникалык жагдайдан алып караганда, кемтик болсо да кичине кыялданууга ийкемдүү акын Васфи жана бул улуу акын жараткан Диван илимий иликтөөгө алынган. Өз доорунун ыр жазуу салтына ылайык жазган Васфи, Нежати Бейден кийин түркчө сөз жана маанилик байлыгын ырларында колдонгон акын катары өз доорунун башка акындары сымал орток мазмун жана түшүнүктөрүнө да чыгармасында токтолгон. Бул диссертациялык ишибизде Васфинин бул өзгөчөлүктөрү аныкталып, ыр саптары бүгүнкү күндөгү түрк тили менен кара сөз түрүндө жазылып акындын эмгектеринин мындан да жеңилерээк түшүнүүнү камсыз кылган, доорунун тилдик жана стилдик өзгөчөлүктөрү камтылган. Мындай жол менен классикалык адабият үстүндө иликтөөлөр жасалып, өз доорунун атактуу акыны болбосуна карабастан, Васфинин ыр саптарын колдонуп, акындын ыр жазуу таризин, классикалык адабиятта алган ордун жана XVI кылымдын классикалык ырын мындан да мыкты түшүнүп, маани-мазмунун мыкты деңгээлде өздөштүрөт.

Ачкыч сөздөр: Васфи, Диван, кара сөз түрүндө жазылыш/котормо, баяндама, индекс.

АБСТРАКТ

Автор	: Пелин УНЛУЛЕР АРАБАЖЫ
Университет	: Кыргызско-Турецкий университет «Манас»
Факультет	: Тюркология
Вид работы	: Магистратура
Количество страниц	: xvii+315
Дата окончания	:
Руководитель	: Доцент, доктор Хакан Таш

ВАСФИ ДИВАН [Текс-Перевод-Глоссари-Индекс]

Предметом нашей диссертационной работы на тему: «Васфи Диван [Текс-Перевод-Глоссари-Индекс]» является «Диван», принадлежащий поэту XVI века, который писал стихи под псевдонимом «Васфи», его настоящее имя не указывается ни одним источником Классической литературы, Васфи в своих произведениях отражал традицию поэзии своего времени, в своих двустишиях использовал слова, выражения, афоризмы на турецком языке.

Диссертационная работа, изучает жизнь, творческую деятельность Васфи и его единственное произведение «Диван», который состоит из четырех глав.

Первая глава называется «Жизнь и творческая деятельность Васфи». В этой главе были изучены жизнь и творческая деятельность поэта XVI века Васфи исходя из источников и его собственных двустиший.

Вторая глава называется «Текст и перевод». В этой главе рассматривается текст стихотворений, написанные в «Диване» с переводами на современный турецкий язык и переформулировкой в прозу. В основе этой главы были использованы материалы, разные журналы и короткометражные фильмы, подготовленные Мехмедом Чавушоглу и произведение, опубликованное в 1980 году под названием «Васфи Диван Тенкидли Басым». Двустишия в данном произведении были заново изучены и составлены транскрипции, включены поправки, а также добавлен один стих, не имевший место в произведении; в результате с помощью 10 касыде, 2 мусамматов, 102 газелей и 4 словарей, состоящих из четверостиший, а также источников, связанных с Классической литературой, осуществлен перевод на современный турецкий язык в доступной форме.

Третья глава называется «Комментарии-разъяснения». В этой главе двустишия были переведены на современный турецкий язык и в алфавитном порядке написаны разъяснения к 36 выражениям, словосочетаниям и терминам, разъяснения которых сочтены необходимым.

Четвертая глава называется «Индекс». В этой главе в приоритетном порядке рассмотрены выражения, словосочетания и термины, описанные в третьей главе. В четвертой главе представляем подготовленный индекс в алфавитном порядке всех слов, имеющих место в «Диване» Васфи.

В данной диссертации, которая состоит из четырех глав был изучен «Диван» поэта под псевдонимом «Васфи», который не имел всенародной славы и сборник с большим объемом, а написал маленький «Диван» с техническими недостатками и с тонкой фантазией. Васфи–будучи преданным к традициям поэзии своего времени, как поэт, использующий богатства слов и значений турецкого языка после периода Неджати Бея, как и другие поэты, писал об общих понятиях и терминах. С этой работой мы старались выявить особенностей поэта Васфи и перевести его двустиший в прозу на современном турецком языке, чтобы добиться более легкого понимания и усвоения спецификаций языка и стиля того времени. Таким образом, исследователи классической литературы могут воспользоваться двустишьями поэта Васфи, который в свое время не блистал славой, познакомиться с его поэзией, узнать его место в классической литературе и вообще узнать большее о поэзии XVI века.

Ключевые слова: Васфи, Диван, перевод в прозу, глоссари, индекс

ABSTRACT

Author : Pelin ÜNLÜLER ARABACI
University : Kyrgyzstan-Turkey Manas University
Department : Turcology
Thesis : Thesis for Master's
Number of Page : xvii+315
Date of Graduation :
Supervisor : Hakan TAŞ, As. Prof.

VASFÎ DÎVÂN [Text-Translation-Explanation-Index]

This dissertation aims to examine the 16th century poet Vasfi, his life, his literary identity, and his only work “Divan”. Vasfi wrote poems reflecting the poem traditions of his time, and used Turkish words, idioms, and aphorisms in his couplets. Although Vasfi is the pseudonym, his real name has not been mentioned in the resources related to Classical Turkish Literature.

The first chapter, “Vasfi’s Life and Literary Personality”, examines 16th century poet's life and literary personality based on the sources and his own couplets.

The second chapter, “Text and Translation”, consists of the scripts of the poems that were placed in *Divan* and their Turkish translations written in prosaic expression. The main source for this section was “Vasfî Dîvan Tenkidli Basım” written by Mehmed Çavuşoğlu, who prepared the book through examining various magazines and microfilms, and printed in 1980. The couplets in this book were revised, their transcriptions were edited, missing parts were completed, and one more poem that was not in this book was added. Totally, 10 odes, 2 musammats, 102 gazels, and 4 stanzas that were translated into Turkish with the help of dictionaries and other resources related to Classical Turkish Literature were converted into prose in this dissertation.

The third chapter, “Explanations”, comprises of the explanations for 36 poetic themes, concepts, and phrases that were placed in the alphabetical order. During the translation process of the verses, the author thought these expressions needed to be explained.

The final chapter, “Index”, initially, consists of the poetic themes, concepts, and phrases explained in the third chapter of this dissertation. Then, an alphabetical index prepared through grammatical examinations of the words in Vasfi Divan has been placed.

This four-chapter dissertation examines the poet Vasfi and his *Divan*. Vasfi was not famous in his period, did not have a sizable divan, and was imperfect in his

technique, but had a gentle imagination. Being bound to the poem traditions of his period, Vasfi used the richness in Turkish saying and sense in post- “Necati Bey” period, and like his contemporaries, he incorporated common poetic themes and concepts in his divan. By presenting Vasfi’s characteristics and his work in Turkish translation, this dissertation aims to help the researchers interested in Classical Turkish Literature to recognize this unpopular poet, his literary understanding, and his place in Classical Literature easier, and conceptualize the 16th century characteristics of the language and the style better.

Key words: Vasfî, Dîvân, Converting into prose, Explanations, Index

